

تذسردمد است

تجربه طایفه داران امر به معروف و نهی از منکر

تألیف
مریم برادران کرمانی

عنوان و نام پدیدآور	تدبیر در هدایت: تجربه طلایه داران امر به معروف و نهی از منکر/ تألیف مریم برادران کرمانی.
سرشناسه	برادران کرمانی، مریم، ۱۳۵۲ -
وضعیت فهرست نویسی	قیفا
مشخصات نشر	تهران: آبر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۵۰ ص: جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۸-۳۴-۱
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۳۷-۱۳۹.
موضوع	امر به معروف و نهی از منکر
موضوع	Enjoining what is good and prohibiting what is evil :
موضوع	امر به معروف و نهی از منکر — احادیث
موضوع	Hadiths -- Enjoining what is good and prohibiting what is evil :
موضوع	امر به معروف و نهی از منکر — جنبه های قرآنی
موضوع	Qur'anic teaching -- Enjoining what is good and prohibiting what is evil :
رده بندی دیویی	۲۹۷/۳۷۵
رده بندی کنگره	BP۲۲۶/۴/ب۴ت۴ ۱۳۹۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۰۷۱۶۵۱

تدبیر در هدایت (تجربه طلایه داران امر به معروف و نهی از منکر)

تألیف:	مریم برادران کرمانی
ناشر:	آبر، با همکاری واژه نگار
صفحه آرای:	شمیم
لیتوگرافی:	ندای دانش
چاپ:	نفیس نگار
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
بهاء:	۲۵۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۸-۳۴-۱

دفتر مرکزی

خیابان اردیبهشت، ساختمان ۳۴۷، طبقه چهارم تلفن: ۶۶۴۷۶۸۸۹

انبار پخش

خیابان ۱۲ فروردین، بعد از جمهوری، کوچه باغ نو، پلاک ۲۱ تلفن: ۶۶۴۷۶۸۸۹ فکس: ۸۸۶۹۱۸۸۷

 abejhpub@yahoo.com

هرگونه تکثیر و بازنویسی مطالب به هر نحو ممکن در هرگونه رسانه، کتاب و مجله، جزوه و لوح فشرده بدون اجازه کتبی ناشر شرعاً حرام است و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

مقدمه

پیامبرگرامی اسلام ﷺ در تمثیلی زیبا، پیکره‌ی اجتماع را به کشتی تشبیه کرده و می‌فرماید: «اگر یکی از افراد سوار بر کشتی ادعا کند که من در کشتی حق دارم، لذا می‌توانم آن را سوراخ کنم و مسافران دیگر او را از این کار باز ندارند، موجب هلاکت همگان خواهد شد و اگر دیگران بی‌تفاوت نباشند و او را از این عمل باز دارند، هم خود و هم او را نجات خواهند داد»!

امروزه نیازهای اجتماعی و روابط ویژه زندگی انسانی، انسان‌ها را آنچنان به یکدیگر پیوند می‌زند و زندگی را آنچنان وحدت می‌بخشد که افراد را در حکم مسافرانی قرار می‌دهد که در یک کشتی سوارند و به سوی مقصدی معین در حرکتند، که همه با هم به منزل می‌رسند و یا اینکه از رفتن می‌مانند. انسان‌ها با اعمال خیر یا شر خود بر زندگی و رفتار و افکار یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از آنچه که در جامعه پدید می‌آید، اعم از خوب و یا بد، متأثر می‌گردند. در عصر کنونی که زندگی معنوی و اخلاقی بشر مورد تهدید قرار گرفته و انسان‌ها با بحران‌های گوناگون اخلاقی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و معرفت دینی مواجه شده‌اند؛ تنه‌اراه گریز، روی آوردن عمیق و عاشقانه به اسلام و توجه به روش‌های تربیتی اسلام و قرآن است که سعادت دنیا و آخرت را به دنبال دارد. یکی از این روش‌ها، فریضه امر به معروف و نهی از منکر است که به همه ارزش‌ها جان می‌بخشد و روح و روان فرد و جامعه را به سلامت روانی و معنوی فرامی‌بخشد. امر به معروف و نهی از منکر همواره خواهان وجود و حضور زیبایی‌ها و خوبی‌ها و مانع رشد و خودنمایی زشتی‌ها و جانی‌ها می‌باشد.

دین اسلام که توجه خاصی به سلامت فردی و اجتماعی افراد جامعه دارد برای سالم سازی محیط اجتماعی، و نظارت عمومی بر اقامه «امر به معروف» تأکید کرده و برای پاکسازی جامعه از فساد و گناه «نهی از منکر» را توصیه کرده است.

خداوند در قرآن می‌فرماید:

«وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.»

باید گروهی از شما باشند که (دیگران را) به فیر دعوت کنند و به معروف امر کنند، نهی نمایند و آنان هستند که

رستگارند.

باتوجه به آیه در می‌یابیم که فریضه امر به معروف و نهی از منکر، دو مرحله دارد: یکی مرحله فردی که هر کس باید به تنهایی وظیفه نظارتی خود را انجام دهد و دیگری مرحله همگانی و دسته جمعی که همه مردم موظفند برای پایان دادن به نابسامانی‌های اجتماعی دست به دست هم بدهند و با یکدیگر نظارت و همکاری نمایند. امر به معروف و نهی از منکر هدایت و صیانت شخص و جامعه از بدی‌ها، گرایش به نیکی‌ها و در نتیجه پایداری حاکمیت دین و ارزش‌های انسانی بر جامعه اسلامی است.

همیشه در جامعه کسانی هستند که نه تنها خود را در مقابل خداوند مسئول می‌دانند بلکه در برابر افراد جامعه هم احساس مسئولیت می‌نمایند و خود را موظف به اجرای این فریضه می‌دانند و نسبت به اصلاح اجتماعی حساسیت

دارند. حال این سؤال مطرح می‌شود که افراد مسئول و آگاه با چه روش‌هایی می‌توانند امر به معروف و نهی از منکر کنند و روش‌های تربیتی و عملی آنان برای نظارت بر رفتار و هدایت مردم چگونه باید باشد؟ پیامبر ﷺ و اهل بیت  مریبان بزرگ و موفق بوده‌اند که مهارت آنان در هدایت و تربیت اخلاقی ستودنی است. سیره تربیتی آنان منبعی غنی برای استخراج آموزه‌های تربیتی به ویژه تربیت اخلاقی است که با مطالعه آن می‌توان نکات تربیتی ارزشمندی را استخراج نمود. همچنین آشنایی با نظرات و تجربیات امران به معروف و ناهیان از منکر و توجه به شیوه‌های کاربردی آنان می‌تواند ما را در دستیابی به هنر هدایت و مهارت بازدارندگی افراد از منکرات هدایت نماید.

با توجه به جایگاه ویژه امر به معروف و نهی از منکر در آموزه‌های تربیتی ائمه اطهار  و همچنین نقش آن در هدایت افراد جامعه در عصر حاضر، این کتاب به بررسی نمود شناسانه آراء و افکار و روش‌های تربیتی امران و ناهیان در زمینه امر به معروف و نهی از منکر پرداخته و برای دستیابی به این تجارب از روش تحلیل پدیدارشناسی استفاده کرده است. پدیدارشناسی شیوه‌ای از اندیشیدن و تحقیق است که تا حدودی به دیدگاهی مبتنی بر تجربه زیسته انسانی اعتقاد دارد. پدیدارشناسی اطلاعات تازه‌ای گردآوری نمی‌کند و معرفت کاملاً جدید و بدیعی به دست نمی‌دهد، بلکه معنایی را که از تحلیل تجربه زیسته، تلویحاً قرار داشته و حقیقت آن بوده است، تصاحب کرده و آن را تفسیر می‌کند. روش پدیدارشناسی در سبک درک لایه‌های عمیق معنایی تجربه زیسته برخی افراد درباره یک مفهوم یا پدیده است. این روش به بررسی ساختار آگاهی در تجربه‌های انسانی می‌پردازد. پژوهش پدیدارشناسی شامل سه مرحله اساسی است: ۱- حله جمع‌آوری مواد تجربه زیسته. ۲- مرحله تجزیه و تحلیل، که شامل تمرکز بر شناسایی و روشن‌سازی مفاهیم اساسی و بهای جمع‌آوری شده در مرحله اول است. ۳- مرحله کاربرد عملی، مرحله‌ای که در آن راه‌هایی برای ایجاد اصلاحات علمی پیشنهاد می‌شود.

جامعه آماری پژوهش حاضر طلاب حوزه‌های علمیه تهران، کوهن و قم می‌باشند و طبق روال رایج در پژوهش‌های پدیدارشناسی، ۱۰ نفر از طلاب که به اجرای این فریضه در جامعه محمول می‌باشند، به صورت هدفمند انتخاب و اطلاعات از طریق مصاحبه عمیق گردآوری شده است. در جریان مصاحبه‌ها سؤالاتی پیرامون روش‌های امر به معروف و نهی از منکر پرسیده شده، صدای مصاحبه شونده‌گان ضبط و سپس مصاحبه با کلمه به کلمه بر روی کاغذ انتقال یافته و جملات کدگذاری شده و مفاهیم مشابه ادغام گردیده است.

بنابراین مفاهیم اساسی تجربه زیسته امران و ناهیان بعد از چند مرحله کدگذاری و تجزیه و تحلیل به دست آمده‌اند که عبارتند از: مرحله اول، جمع‌آوری مفاهیم تجربه زیسته امران و ناهیان که مفاهیم در قالب کدگذاری‌های آزاد و محوری، در جدولی بیان گردیده است. مرحله دوم، تجزیه و تحلیل مفاهیم تجربه زیسته امران به معروف و ناهیان از منکر؛ کدهای مفهومی که در بین اطلاع‌رسان‌ها مشترک هستند و یا مورد اشاره بیشتری قرار گرفته‌اند، تحت عنوان کدگذاری گزینشی (شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر)، در جدولی جداگانه بیان گردیده، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در جهت اجرای مرحله سوم، کاربرد مفاهیم به دست آمده در فریضه امر به معروف و نهی از منکر؛ مفاهیم و اطلاعات تحت عنوان شیوه‌های گفتاری و رفتاری، در اجرای امر به معروف و نهی از منکر بیان شده است.

فصل سوم کتاب به تحلیل برخی از روش‌های امر به معروف و نهی از منکر در سیره ائمه اطهار علیهم‌السلام پرداخته و روش‌های تربیتی ائمه اطهار علیهم‌السلام پیرامون امر به معروف و نهی از منکر از کتاب‌های روایی، اسلامی، داستانی و تاریخی (اعم از منابع دست اول و دست دوم) جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفته است.

در فصل چهارم شیوه‌ها و تجارب زیسته امران به معروف و ناهیان از منکر با شیوه‌های به کار گرفته شده توسط ائمه اطهار علیهم‌السلام مقایسه و روش‌ها مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته‌اند.

در آخر از تمام اساتید و بزرگوارانی که در این امر دلسوزانه راهنمایی داشته‌اند کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم از جمله؛ جناب آقای دکتر محمدحسین توانایی استادیار دانشگاه آزاد اسلامی کرج، جناب آقای دکتر اکبر صالحی استادیار دانشگاه خوارزمی تهران، جناب آقای سیدعطا اله ارکیان، جناب آقای مرتضی جنابیان، جناب آقای مهدی متولی الموتی و دیگر طلاب محترم حوزه‌های علمیه کرج، قم و تهران.

این کتاب تقدیم به کسانی که با اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر زمینه سبز، ظهور مصلح جهانی هستند.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	فصل اول - کلیات
۱۶	امر
۱۶	نهی
۱۶	معروف
۱۷	منکر
۱۸	اصطلاح امر به معروف و نهی از منکر
۱۸	جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در اندیشه‌ی اسلامی
۱۹	جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در آیات قرآن
۱۹	امر به معروف و نهی از منکر؛ مقدم بر ایمان
۱۹	تداوم امر به معروف و نهی از منکر؛ شرط رستگاری
۲۰	امر به معروف و نهی از منکر؛ ویژگی مؤمنان
۲۰	صبر و شکیبایی در برابر امر به معروف و نهی از منکر
۲۰	ویژگیهای یاران خداوند
۲۱	جایگاه امر به معروف و نهی از منکر از دیدگاه ائمه اطهار (ع)
۲۲	جایگاه امر به معروف و نهی از منکر از نظر فقها
۲۲	استاد شهید مطهری
۲۳	علامه محمد مهدی نراقی
۲۴	امام خمینی (ره)
۲۴	آیت الله خامنه‌ای
۲۵	آثار و برکات امر به معروف و نهی از منکر
۲۶	برکات معنوی
۲۶	رحمت خداوند
۲۶	اصلاح خود انسان
۲۷	شرکت در پاداش نیکی‌ها
۲۷	نجات از قهر خدا
۲۷	فلاح و رستگاری
۲۷	تقویت مؤمنین
۲۸	برکات اقتصادی
۲۸	برکات سیاسی
۲۸	تبعات اجرای صحیح امر به معروف و نهی از منکر در جامعه
۲۹	ایجاد و برقراری امنیت اجتماعی
۳۰	برقراری عدالت اجتماعی
۳۰	برکات اجتماعی و فرهنگی
۳۰	تقویت نظارت عرف بر جامعه
۳۱	گسترش ارزش‌های اسلامی
۳۲	آمادگی جامعه برای ظهور حضرت ولی عصر (عج)
۳۳	ضرورت اجرای امر به معروف و نهی از منکر در جامعه

۳۴	شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر
۳۴	شرط اول: شناخت معروف و منکر
۳۵	شرط دوم: احتمال تأثیر
۳۶	شرط سوم: پافشاری خطا کار بر ادامه ی عمل خلاف خویش
۳۶	شرط چهارم: مفسده و ضرر نداشتن
۳۷	شرط پنجم
۳۸	صفات امران به معروف و ناهیان از منکر
۳۹	هماهنگی حرف و عمل
۳۹	گفتار نرم و توجه به خصوصیات افراد
۴۰	حوصله و بردباری
۴۰	خشنودی خداوند
۴۰	انتقاد از کار، نه از شخص
۴۰	رعایت حریم خصوصی افراد
۴۱	اجتناب از تبسّس و کنجکاهی
۴۱	اجتناب از تحقیر و سرزنش
۴۳	مراحل و مراتب امر به معروف و نهی از منکر
۴۳	انکار قلبی
۴۴	امر و نهی زبانی
۴۵	امر و نهی عملی

۴۷	فصل دوم- بررسی و تحلیل تجارب زیسته امران به معروف و ناهیان از منکر
۴۹	مرحله اول: جمع آوری مفاهیم تجربه زیسته امران به معروف و ناهیان از منکر
۴۹	جدول ۱: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۱)
۵۱	جدول ۲: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۲)
۵۲	جدول ۳: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۳)
۵۴	جدول ۴: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۴)
۵۵	جدول ۵: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۵)
۵۶	جدول ۶: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۶)
۵۷	جدول ۷: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۷)
۵۸	جدول ۸: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۸)
۵۹	جدول ۹: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۹)
۶۰	جدول ۱۰: کدگذاری اطلاعات امرین به معروف کد (۱۰)
۶۱	مرحله دوم: تجزیه و تحلیل مفاهیم تجربه زیسته امران به معروف و ناهیان از منکر
۶۱	شیوه گفتگوی دوطرفه
۶۳	شیوه هدایت مرحله ای
۶۴	شیوه تکریم شخصیت و کرامت بخشی
۶۵	شیوه آگاهی بخشی و اطلاع رسانی
۶۵	شیوه علت شناسی و ریشه یابی
۶۶	شیوه الگوسازی و معرفی الگوها
۶۶	شیوه رفتاری یا عملی

۶۷	شیوه امر و نهی غیرمستقیم
۶۹	شیوه انذار و عبرت آموزی
۷۰	شیوه امید بخشی
۷۰	شیوه تشویق و ستایش
۷۱	شیوه انتقال و ارائه آموزه‌های قرآنی و روایی
۷۲	شیوه زمینه‌سازی فرهنگی و تربیت دینی
۷۳	شیوه جایگزینی رفتار معروف با رفتار منکر
۷۴	شیوه تحریک عواطف و احساسات
۷۴	شیوه جمعی و همگانی
۷۵	شیوه امر و نهی بدون سرزنش و ملامت
۷۵	شیوه توجه دادن به فواید و نتایج اعمال با استفاده از علوم
۷۶	برخورد تند و خفونت آمیز
۷۷	شیوه جداسازی تفکیک
۷۷	شیوه بازخواست کردن
۷۷	شیوه آسان سازی
۷۸	شیوه حذف ابزار و محرک
۷۸	شیوه کمک از واسطه
۷۸	کاربرد عملی مفاهیم تجربه زیسته امر و نهی
۸۱	فصل سوم- برخی از شیوه‌های تربیتی ائمه اطهار در نامه فیضیه امر به معروف و نهی از منکر
۸۲	شیوه گفتاری
۸۲	گفتار محبت آمیز و نرم
۸۵	موعظه و پند و اندرز
۸۸	امر و نهی عاطفی و احساس دوستی
۹۰	استدلال منطقی
۹۱	شیوه تحریک عواطف و احساسات
۹۲	شیوه تدبیری
۹۴	شیوه امید دادن
۹۶	شیوه یادآوری نعمت‌ها و مسئولیت‌ها
۹۹	امر به معروف و نهی از منکر با عمل و رفتار
۱۰۱	امر به معروف و نهی از منکر غیرمستقیم
۱۰۴	دوری از سرزنش در گفتار
۱۰۶	شیوه تدریجی و مرحله‌ای
۱۰۹	شیوه جایگزینی رفتار معروف با رفتار منکر
۱۱۱	شیوه تشویق و ستایش
۱۱۳	شیوه تکریم شخصیت افراد
۱۱۵	شیوه معرفی الگوهای مناسب
۱۱۶	ریشه‌یابی و علت‌شناسی منکرات
۱۱۷	شیوه انذار و عبرت آموزی
۱۲۱	شیوه تنبیه و برخورد تند و شدید

۱۲۳.....	شیوه انتفاعی
۱۲۳.....	شیوه زمینه سازی فرهنگی و تربیت دینی
۱۲۵.....	استفاده از واسطه
۱۲۵.....	شیوه توجه دادن به فواید و نتایج اعمال از لحاظ علمی
۱۲۶.....	شیوه آسان سازی
۱۲۷.....	شیوه جمعی و اقدام گروهی
۱۲۹.....	شیوه بازخواست کردن

فصل چهارم- مقایسه تجارب زیسته امران و ناهیان با شیوه های امر به معروف و نهی از منکر در سیره ائمه اطهار (ع) ۱۳۳

۱۴۷.....	منابع و مآخذ
۱۵۰.....	نرم افزارها
۱۵۰.....	پایگاه های اینترنتی